

Het Badpaviljoen in de huidige staat. Foto's Hans van den Eeden.

Hans van den Eeden

Kanjer subsidie maakt restauratie mogelijk

Tweede leven voor historisch badpaviljoen Domburg

Het historische badpaviljoen in het Zeeuwse Domburg staat bijna op instorten. Mede door de subsidie voor de zogenaamde Kanjermonumenten wordt het voor de ondergang behoed.

Wie de badplaats Domburg bezoekt kost het niet veel moeite om het voormalige badpaviljoen te vinden. Een blik op het leegstaande, monumentale pand uit 1889 zet ons enkele stappen terug in de tijd.

Aan de noordzijde staat het paviljoen, dat in neo-renaïssancestijl is opgetrokken, met de benen stevig in het strand. Het zuidelijke deel heeft een zadeldak, dat met blauwe Friese pannen is bedekt. Wie om het pand loopt kan niet langs het markante achtkantige torentje heen.

Nergens langs de Zeeuwse kustlijn ligt de woeste en schuimende branding zo dicht bij de bebouwde omgeving.

De helder witte wolken die, gevoed door windkracht zes, opgejaagd worden, hebben een mix van frivoliteit en onvoorspelbaarheid. Maar zover zal het met het badpaviljoen niet komen. In Domburg en de verre omgeving is men enorm blij dat er binnenkort steigers rond het pand worden geplaatst. En de lang verwachte restauratie kan beginnen.

Deze 'plaats van vervoering' is een locatie om opnieuw verliefd te worden.

Geschiedenis

Het badpaviljoen zelf wordt gekenmerkt door een tot de verbeelding sprekende geschiedenis. Het bijzondere complex werd in 1837 aanvankelijk gebouwd als een koffie- en theehuis. In 1889 werd het onder leiding van architect Niekerken vervangen door het huidige paviljoen. Het werd een gebouw met vijf verdiepingen.

Het karakteristieke gebouw heeft een ruime concertzaal, damessalon, leeskamer, biljartzaal en souterrain. Verder veranda's aan de land- en

zeezijde. Tevens heeft het een ruim terras aan de noord- en de zee kant. Het badpaviljoen was het trefpunt voor deftige badgasten.

Domburgers zag je er zelden.

Ter vertier van de badgasten werden tal van activiteiten georganiseerd. Dit gebeurde met name onder leiding van *Paul Elout* (1873-1956), echtgenoot van de bekende schilderes *Elout-Drabbe*.

Een belangrijke rol speelde de in het paviljoen gevestigde sociëteit Luctor et Emergo. De selectie om als lid toegelaten te worden was uitermate streng. Maar als men eenmaal door de ballotage was, dan kon men deelnemen aan een scala van activiteiten.

Anekdoten

Het badpaviljoen kent veel anekdoten. Zo zou de dichter/graficus *J. van Schagen* als tien maanden oude baby een tijdje in een champagnemand hebben geslapen. De wandelpromenade langs het paviljoen blijkt overigens de naam van deze kunstenaar te dragen.

Er werden dansavonden, kinderbals, concerten en voordrachten gehouden. Veel hoge gasten uit het culturele leven die in Domburg verbleven, vonden hun thuisbasis in het paviljoen.

Een bekende gast was onder andere de schrijver *Arthur van Schendel* (1874-1946).

Vaste bezoeker was tevens *Koningin Elisabeth* van Roemenië (1843-1916). Als buurvrouw van het paviljoen woonde ze regelmatig in haar Villa Carmen Sylva. Ze was vaste gast van het

badpaviljoen. Onder haar vaste gasten noteren we Russische grootvorsten die de Zeeuwse badplaats bezochten.

Gezien de bijzondere lichtinval was en is Domburg een geliefde plaats voor buitenschilders. Aan de voet van de villa was een van de inspirerende plekjes van *Piet Mondriaan* (1872-1944). De bekende schilder *Jan Toorop* (1858-1928) was tevens een vaste gast van het strandpaviljoen. Toorop stond in 1900 aan het hoogtepunt van zijn carrière. Hij nam deel aan verschillende internationale exposities. Tevens was hij de grote animator van de Domburgsche Tentoonstellingen, die tussen 1911 en 1918 werden gehouden. Zijn enthousiasme voor Domburg en de ambiance van het badpaviljoen was erg groot. In zijn kielzog bezochten vele vrienden uit de internationale literaire, muziek-, kunst- en theaterwereld Domburg. Na 1945 werd het paviljoen hotel.

Vervallen

Het pand, dat niet werd onderhouden, verviel met de dag. In 1993 was voor de gemeente Domburg de maat vol. Men kon niet langer aanzien hoe het cultuurmonument verpieterde. Toen aansporing van de eigenaar geen resultaat had, stapte de voormalige gemeente Domburg naar de rechter. Door deze druk was het voor de toenmalige eigenaar aanleiding om enkele minimale voorzieningen aan te brengen. Mede door het verval werd later door Van Garderen & Dekker, projectontwikkeling B.V. uit Goes,

het complex gekocht. Het ambitieuze plan van Garderen & Dekker voorziet naast restauratie in uitbreiding van de hotelfunctie.

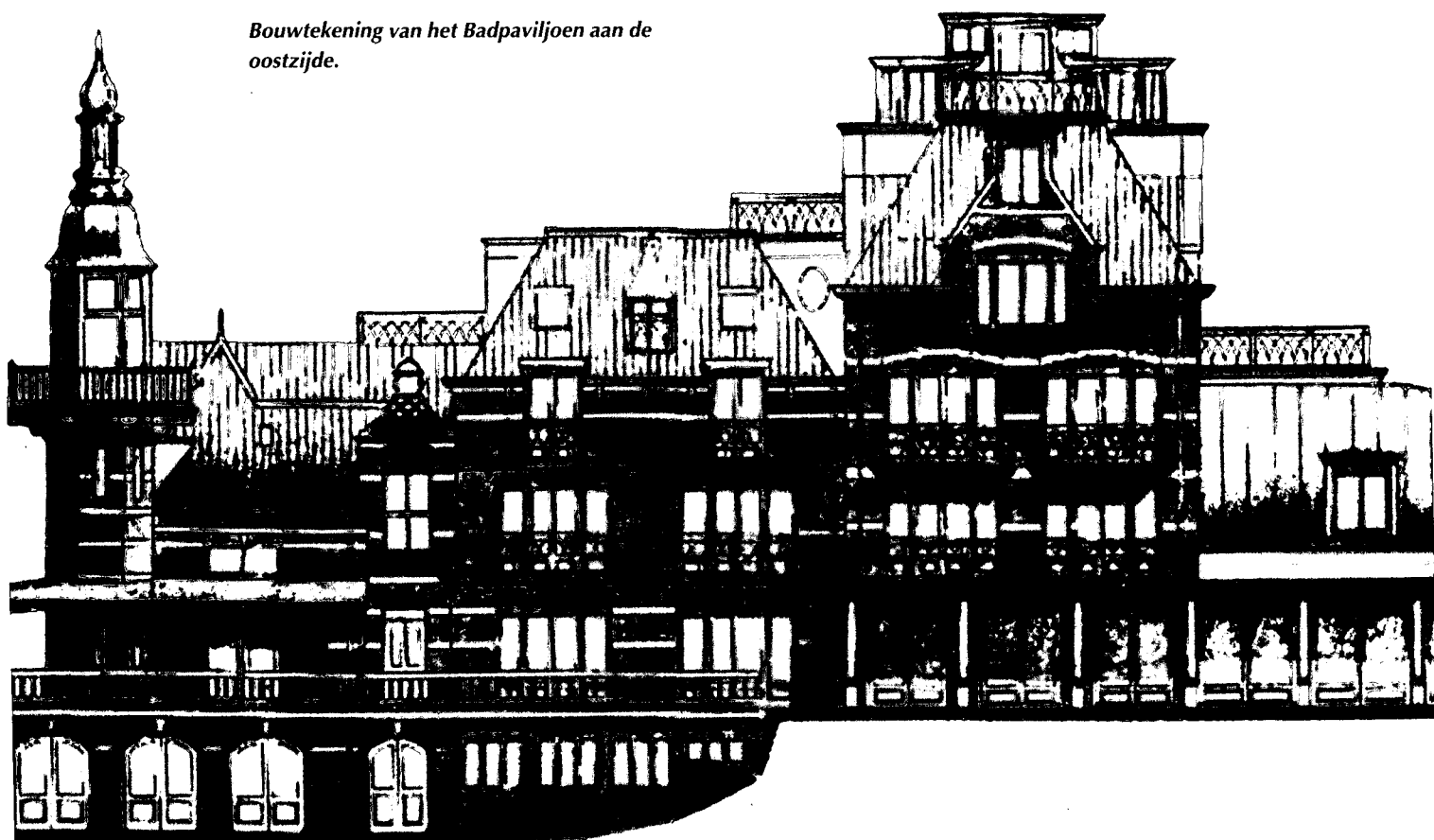
Het totale plan gaat ruim 25 miljoen kosten. Er komen terrassen en een grand café-restaurant. Tevens krijgt het pand 22 hotelsuites die verkocht gaan worden. Volgens projectontwikkelaar Chris Dekker hebben zich al 300 mensen gemeld die belangstelling voor de koop van een hotelkamer hebben. Volgens zijn overtuiging had het badpaviljoen met een andere constructie niet gered kunnen worden. De Kanjersubsidie begin van het jaar van staatssecretaris *Van der Ploeg* is volgens Dekker van groot belang.

Kanjersubsidie

De kanjersubsidie van 1.8 miljoen gulden maakt onderdeel uit van een totaal bedrag van ruim 275 miljoen gulden. De extra subsidie voor het Domburgse project was niet zo vanzelfsprekend. Het bleef volgens de bevoegde Chris Dekker tot de laatste nipper spannend. Immers, op basis van de criteria moest het gaan om een omvangrijk en complex rijksmonument. Tevens moest het pand enorm veel achterstallig onderhoud hebben.

'Het gaat om een nationale keurcollectie van bijzondere gebouwen en complexen uit verschillende tijden. Bovendien moesten de rijksmonumenten grote cultuurhistorische waarde vertegenwoordigen. Daaraan gekoppeld moest de instandhouding van groot belang zijn. Verder uitstel van de restauratie zou tot

Bouwtekening van het Badpaviljoen aan de oostzijde.

grote vervolgschade leiden', aldus staatssecretaris Van der Ploeg aan de Tweede Kamer. Vanaf het begin was het duidelijk dat het badpaviljoen een kans maakte op extra subsidie. Mede gesteund door de gemeentelijke en provinciale overheid gingen de subsidieaanvragen op de post. In totaal werden 121 subsidieverzoeken ingediend. Hiervan werden 53 aanvragen gehonoreerd.

Herbestemming

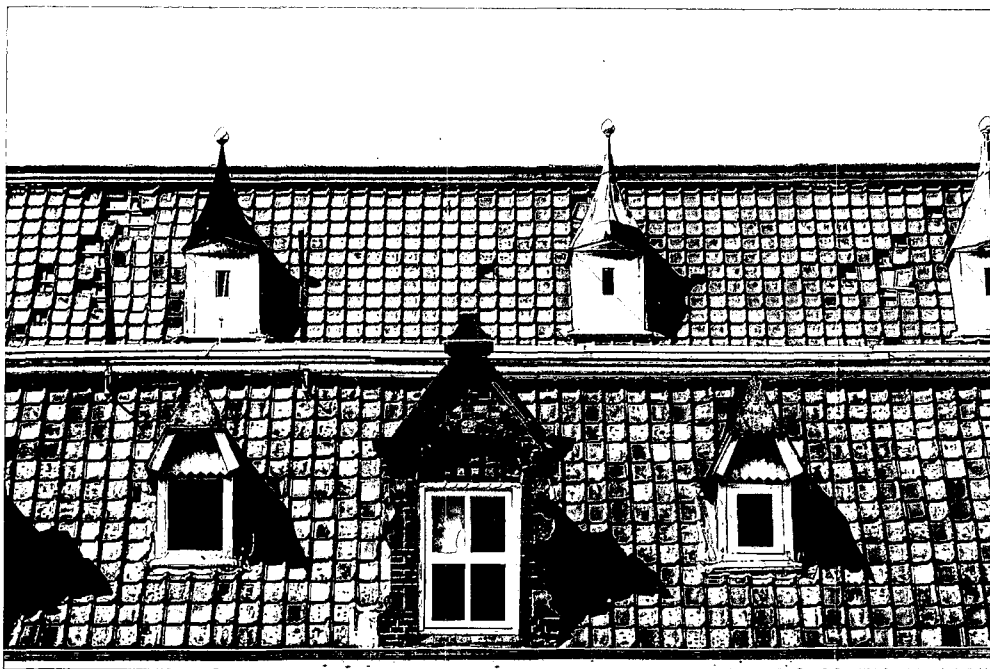
Architect van het te restaureren Badpaviljoen is *Egbert Hoogenberk*. Hij wordt daarbij ondersteund door uitvoerend architect Hans Slemmer uit Vlissingen.

Als we Hoogenberk op zijn monumentale kantoor in Huis Voorstonden bij Brummen opzoeken, blijkt hij een bevlogen man. B.N.A. architect Hoogenberk voert de directie over het Bureau voor Harmonische Architectuur. Het bureau dat in 1977 werd opgericht, heeft een naam bij de restauratie en herbestemming van monumentale panden hoog te houden. Naast architect is hij cellist, geeft lezingen en verzorgt publicaties. Hoogenberk: 'Het is voor mij belangrijk dat het authentieke karakter van historische gebouwen zoveel mogelijk behouden blijft. Dat is ook mijn uitgangspunt voor de restauratie van het badpaviljoen in Domburg.' Volgens hem is het een uitdagend project.

Ervaringen

Hoogenberk wordt gevoed door tal van ervaringen bij de restauratie en herbestemming van monumentale panden. Voorbeelden zijn de restauraties van Huis Voorstonden en Huis

Het vervallen dak.

De neo-renaissance hoekgevel.

Nieuw-Amelisweerd in Utrecht. Verder staat de restauratie van het Kurhaus in Scheveningen op zijn naam. In Domburg wil hij zich voor de restauratie van het badpaviljoen inzetten om het authentieke karakter te bewaren. Deze visie heeft zich langzaam ontwikkeld tot de Methode Hoogenberk. Concreet vertaald wil dit zeggen dat hij zo weinig als mogelijk is in Domburg wil vernieuwen. 'Met respect voor het verleden gaan we in Domburg ook naar de zeezijde toe uitbreiden. Hier gaan we ook veertien meter de lucht in. Dit is nodig om de exploitatie op korte en langere termijn mogelijk te maken. We zijn er hierbij erg attent op, dat het materiaal, de kleurstelling en de sfeer bij het huidige

complex passen. Van de andere kant zullen we herkenbaar 21ste-eeuws bouwen. Maar de nieuwbouw wordt wel zodanig dat dit naadloos aansluit bij de architectuur van het huidige gebouw.'

Variatie

'Als je het gebouw op je in laat werken is het een kolossaal gebouw. De variatie is echter enorm en verfijnd weergegeven. Dat wil zeggen dat het gebouw ondanks de afmetingen kleinschaligheid uitstraalt.'

Bijzonder is het torentje dat erg beeldbepalend voor het complex is. Gezien de uitermate slechte staat van onderhoud zal het vervangen worden. Volgens de architect is de omgeving waar het badpaviljoen is gesitueerd bijzonder. De sfeer van het gebouw wordt sterk bepaald door het feit dat het pal aan het strand is gelegen. Het paviljoen staat frontaal op een duin waar je niet langs heen kunt.

In de onmiddellijke omgeving staat het rijksmonument Villa Carmen Sylva ofwel 'Het zingende woud'. Het verwijst naar het pseudo-niem waaronder de vaste bezoeker Koningin Elisabeth van Roemenië haar gedichten schreef. Deze villa versterkt zowel de historie als de context van het te restaureren badpaviljoen.

Voor Hoogenberk is de harmonieuze omgeving van het badpaviljoen van groot belang voor de beleving. 'Het gebouw zoals het prachtig op het duin staat, is in wezen een sprookje. En sprookjes werden en worden vaak in stand gehouden door volwassen mensen. Dat was in het verleden zo en dat zal in de toekomst hoop ik zo blijven.'

Hans van den Eeden is freelance journalist te Heusden.